

FORSKNINGSPROGRAM

Statens institutionsstyrelse (SiS) är en statlig myndighet som bedriver individuellt anpassad tvångsvård och behandling av ungdomar med allvarliga psykosociala problem och vuxna med allvarligt och skadligt substansbruk. Placeringen hos SiS sker efter beslut i förvaltningsrätten och på socialtjänstens uppdrag. SiS tar också emot ungdomar som har dömts i tingsrätten till sluten ungdomsvård.

Vård av unga på särskilda ungdomshem

Myndigheten bedriver tvångsvård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, av barn och ungdomar med allvarliga sociala problem som kriminalitet, missbruk och annat socialt nedbrytande beteende. Barn och ungdomar ska kunna beredas vård enligt LVU om det finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas antingen på grund av vissa brister i hemmiljön (miljöfall, 2 § LVU) eller på grund av den unges eget beteende (beteendefall, 3 § LVU). Institutioner kan också ta emot ungdomar för frivillig vård enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL. SiS särskilda ungdomshem tar årligen emot ca tusen barn och ungdomar upp till 21 år varav drygt 30 procent är flickor och resten pojkar. Det finns 22 särskilda ungdomshem med drygt 700 platser för akutplacering, utredningsplacering och behandlingsplacering. Vistelsetiden för en ungdom är i genomsnitt fem månader.

Sluten ungdomsvård

Ungdomar mellan 15 och 17 år som begått brott kan bli dömda till sluten ungdomsvård istället för till fängelse, enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU. Påföljden är tidsbestämd på maximalt fyra år, och i genomsnitt tio månader, och verkställs på speciella avdelningar fördelade på sex ungdomshem. Drygt 60 ungdomar döms till sluten ungdomsvård årligen, varav den stora majoriteten är pojkar.

Missbruksvård på LVM-hem

Drygt tusen personer över 18 år med allvarlig substansproblematik blir varje år tvångsomhändertagna med stöd av lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM. Cirka 30 procent är kvinnor och resten män. Det finns elva LVM-hem med knappt 400 platser för mottagning, abstinensbehandling, psykosocial behandling och utslussning. Tvångsvården får pågå i högst sex månader.

SiS uppdrag

SiS är en expertmyndighet, med visionen att utgöra *En plats för förändring*. SiS ska erbjuda individuellt anpassad vård och behandling under trygga och säkra förhållanden i funktionell fysisk miljö med medarbetare med rätt kompetens och utbildning. SiS vård och behandling utgörs av psykosociala insatser för att förebygga och behandla kriminalitet, missbruk och socialt nedbrytande beteende hos barn och ungdomar, och att motivera klienterna till frivillig vård efter tvångsvården enligt LVM. Den vård och behandling som erbjuds via SiS ska skapa bättre förutsättningar att göra de förändringar som behövs för att barn, ungdomar och klienter ska leva ett socialt fungerande liv. SiS bedriver skola på samtliga särskilda ungdomshem och verksamheten bedrivs som en särskild utbildningsform i enlighet med skollagen. Utbildningen för skolpliktiga och icke-skolpliktiga barn och ungdomar ska motsvara utbildning i grundskola, gymnasium och i förekommande fall grundsärskola. SiS är vårdgivare inom hälso- och sjukvård men saknar utöver skolans elevhälsovård, ett formellt hälso- och sjukvårdsuppdrag. Samtliga hem inom SiS har tillgång till sjuksköterska, psykolog och läkare.

Forsknings- och utvecklingsenheten

Forsknings- och utvecklingsenheten (FoU) är placerad på Avdelningen för utveckling av vård och behandling, med syfte att stödja forskning, bevaka och förmedla det aktuella kunskapsläget samt ge råd och stöd till myndigheten i vetenskapliga frågor. Enheten stöder institutioner och verksamhetskontor när det gäller utbildning och metodutveckling och följer upp utvecklings- och utbildningsprojekt. Det är FoU-enheten som ansvarar för SiS forskningsprogram och för utlysning av medel för forskning och som sammankallar myndighetens vetenskapliga råd.

Myndigheten finansierar en rad forsknings-, utvecklings- och utbildningsprojekt som ska förbättra vården och höja personalens kompetens och har sedan 1995/1996 fram till 2021 finansierat över 125 externa forskningsprojekt. SiS forskning rör den egna verksamheten, barn-, ungdoms- och klientgrupper samt medarbetare. Forskningen är

framförallt samhällsvetenskaplig, men inkluderar även socialvetenskaplig, medicinsk och rättsvetenskaplig forskning, och tvärvetenskaplig forskningsansats välkomnas. Forskare är välkomna att inkomma med ansökningar om anslag till forskningsprojekt som tar sin utgångspunkt i forskningsprogrammet, som i sin tur tar avstamp i SiS strategiska mål. Ansökningshandlingar och annan information finns på SiS webbplats: www-stat-inst.se/ansokan

Beredning av den externa forskningen

SiS har ett vetenskapligt råd vars uppgift är att biträda FoU-enheten i beredningen av ansökningar om forskningsmedel. Rådet sammanträder två gånger per år för att granska och bedöma forskningsskisser och fullständiga ansökningar. Mer om SiS vetenskapliga råd och dess medlemmar finns att läsa på <https://www.stat-inst.se/forskning-och-utveckling/vetenskapliga-radet/>. Ansökningar om forskningsfinansiering lämnas en gång per år, sista februari, och beredningen sker i två steg. Vid första ansökningstillfället lämnas en projektskiss. Av dessa går ett antal vidare till nästa omgång, då en fullständig ansökan lämnas. SiS finansierar ett- eller fleråriga projekt. De senaste tre åren (2018-2020) har 25 procent av forskningsskisserna som inkommit gått vidare till att inkomma med en fullständig ansökan. Av dessa har beviljandegraden varit 40 procent.

Forskningsprogrammet knyter an till SiS strategiska mål och utvecklingsmål

SiS styrmodell innefattar långsiktiga strategiska mål, utvecklingsmål på kortare sikt och kvalitetsdefinitioner för verksamhetens olika områden, såsom vård och behandling, skola och hälso- och sjukvård. SiS fem strategiska mål ska gälla till och med 2030 och är också övergripande områden för den externa forskningens inriktning. De strategiska målen konkretiseras i treåriga utvecklingsmål. Den externa forskningens fokusområden utgår från SiS uppdrag, strategiska mål, utvecklingsmål, generaldirektörens prioriteringar och identifierade kunskapsluckor. SiS prioriterade områden för den externa forskningen revideras årligen, där fokusområdena kan komma att utökas eller förändras om det bedöms som nödvändigt.

SiS fem strategiska mål som forskningsprogrammet utgår från

1. Vi är experter på god, trygg och säker tvångsvård

Inom detta mål eftersträvar SiS att som expertmyndighet erbjuda strukturerad vardagsmiljö och kunskapsbaserad, normerad, jämställd och målgruppsanpassad vård och behandling. Det är också viktigt att främja delaktighet för barn, ungdomar och

klienter som vårdas på SiS. Genom ett systematiskt säkerhetsarbete ska lokaler och organisation vara väl anpassade för att bedriva ändamålsenlig, god, trygg och säker tvångsvård. Vidare innefattar målet att följa upp vårdresultat och effekter av behandling för att säkerställa att SiS arbetar i rätt riktning.

2. Vi arbetar likvärdigt, effektivt och rättssäkert

Inom detta mål eftersträvar myndigheten att arbeta enligt den statliga värdegrunden och agera med förutsägbarhet gentemot barn, ungdomar och klienter. Detta innebär att processer och arbetsätt är tydliga och effektiva och att förutsättningar för att leda och styra verksamheten likvärdigt finns. Digitalisering, effektivt resursutnyttjande och tydliga och kända styrdokument ingår i detta arbete samt att SiS lokaler är ändamålsenliga. Utöver detta ska även SiS skola erbjuda en likvärdig utbildning anpassad efter elevernas förutsättningar och behov.

3. Vi har rätt kompetens för vårt uppdrag

Inom detta mål eftersträvas rätt kompetens och god förståelse för myndighetens uppdrag hos SiS samtliga medarbetare. Detta innefattar förhållningssätt såväl som bemötande som stödjer lärande och utveckling. Målet innefattar en flexibel organisation som ger förutsättningar för medarbetare att lära sig ny kunskap i takt med samhällsutvecklingen. Vidare pekar detta mål mot att SiS systematiska kompetensförsörjning ska säkerställa rätt kompetens hos medarbetare och chefer på både kort och lång sikt.

4. Vi är en attraktiv arbetsgivare med trygg och säker arbetsmiljö

Inom detta mål eftersträvar myndigheten att förbättra arbetsmiljön för medarbetare och chefer och skapa en arbetsplats som är både trygg och säker. Detta innefattar att ledarskapet präglas av tillit och tydlighet.

5. Vi samverkar utifrån barn, ungdomar och klienters behov

Inom detta mål eftersträvar myndigheten att ha en välfungerande samverkan kring barn, ungdomar och klienter som bidrar till att stärka och upprätthålla kontakten med vårdnadshavare och närstående. I väl fungerande samverkan ingår att ha tydligt definierade och väl kända samarbetsprocesser med socialtjänsten, hälso- och sjukvården, skolan, civilsamhället och andra aktörer för att ge de bästa förutsättningarna för barn, ungdomar och klienter.